

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Focea apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oră 12 fl., a treia
oră 10 fl.

Tot ce privește foia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaș.

Foie bisericească-politică.

Anul XIII.

Blaș 5 Septembrie 1903.

Numărul 36.

La începutul anului scolastic.

Sîntem iară-și la începutul unui nou an scolastic, și școlile de pretutindenea, iară-și sînt pline de băieți, pe cari părinții i-au dus la școlă, cu gândul și dorul de ai vedea la vremea sa, ridicându-se la o poziție cinstită în viață.

Cu 1 Septembrie a fie căruia an, părinții sînt pe dreptul îngrijiți, ce carieră să aleagă pentru fiii lor, la ce școli să-i deie, și peste tot, să-i mai deie la școlă, ori să-i aplice la vre-o meserie.

La gimnasiul nostru din loc și în anul acesta scolastic, venit-au copii din toate unghiurile și ținuturile locuite de români, în număr foarte mare, în cât în multe clase umplându-se numărul prescris de lege, mulți băieți nu au putut fi primiți.

O dovadă și criteriu evident acesta, pe lângă valoarea și trecerea ce o are acest gimnas în întregă lumea românească.

Dacă părinții la alte popoare, sînt cu o deosebită grijă, ce se facă din copiii lor, cu atât mai virtuos cuprinși trebuie să fim de acestea grijii noi Români, pentru că noi sîntem un popor tiner, cu multe lipse și neajunsuri, avînd pentru toate lipsă de caractere firme și morale.

Inteligența la noi e mică, avem lipsă să o întărim; clasa de mijloc, a meseriașilor lipsesce, trebuie să o creiăm; numărul analfabeților între popor e mare, trebuie să ne dăm silința a-l micșora.

Nisuița preoților și a învățătorilor este dară să îndemne pe tărani nostri, să-și deie cu toții copiii la școlă. Acesta cu atât mai virtuos, că realitățile și moșiile tăranelor nostri sînt mici, cari apoi dacă să împărțesc între copii, în cazul când toți rămân acasă, și nu sînt dați la școlă ori la vre-o meserie, în scurtă vreme se prăpădesc cu totul.

Prin acesta înse nu voim a spori numărul proletarilor cărturari.

Dintre copii, aceia cari au atragere față de școlă și studiază, să continue școlile. — Aceia înse, cari nu mai cu mari greutate pot trece dintr'o clasă într'alta, trebuie să-i deie părinții la meserii.

La noi clasa meseriașilor lipsesce. Bani nostri noi îi dăm străinilor pe marfă slabă. Un meseriaș bun și harnic, poate să-și creeze, un viitor și o bună stare materială, cu mult mai bună, de cât sfîrșind școlile, și ocupînd ceva oficiu.

Față de datorința ce o au părinții de a-și crește copiii pe la școli să nu rămână analfabeți — vine acum datorința celor puși în fruntea școlilor, de a da o educație sănătoasă și morală pruncilor încredințați lor.

E bine, ca instrucția să fie pe base cât se poate mai largi, să-și potă însuși copiii cunoștințe cât mai vaste și mai multe — dar în primul loc instrucția trebuie să aibă un caracter religios-moral.

Începînd din școlile populare, unde își primesc copiii primele cunoștințe, până ce sfîrșesc gimnasul, copiii trebuie să fie crescuți în spirit moral religios. Acesta cu deosebire în zilele noastre, când religia este atăcată și pîngărită din atâtea părți. Diferitele secte religioase, cari se înmultesc în mod înspăimîntător, cîștigînd adherenți și dintre credincioșii nostri, decadința în moravuri, și superficialitatea față de toate celea de credință, subsapă adînc la temelie s. noastre biserici.

Acestea atacuri trebuie respinse, și spre a le respinge avem lipsă de bărbați morali și de caracter, cari îi potă forma numai școlă, prin o educațiune morală și creștină.

Pentru toate acestea susținem și cerem, ca în școlile noastre, copiii în primul loc, să fie crescuți în spirit religios-moral, și toate cunoștințele, ce și le vor cîștiga în decursul anilor de studiu, să fie aservite acestui scop, să fie numai mijloace spre ajungerea lui.

Învățătorii nostri de la sate în școlile populare, în direcția acesta se educe pruncii, la gimnasiu în această direcție să se continue educarea lor.

Sîntem și trăim vremuri critice. Inimicii și atacurile în contra bisericii și a credinței adevărate s'au înmulțit, — îndoite trebuie să fie și forțele noastre, și să cercăm mereu mijloacele spre a ne apăra. Pentru că biserica și religiunea, de veacuri au fost, scutul și tîria noastră!

Să ne înțelegem.

În timpul din urmă, s'a vorbit despre un congres preoțesc, ce ar fi de a se ține, în vederea îndreptării multor neajunsuri de ale preoției noastre. Am așteptat păreri sau propuneri, cum și în ce mod, ar fi de a se procede, pentru ca doritul congres să fie cu adevărat un mijloc de îndreptare, iar nu numai un lucru trecător, care mișcă puțin suprafața lacului — ca o slabă adiere de vînt — după care totul recade din nou în obiceiuitu-i somn. Am așteptat cu drept cuvînt de la confratii preoți, cari sînt mai apropiați unii de alții, și mai ușor pot să-și schimbe părerile între sine, ca să ne deie o directivă bine precisată, căci noi, cei cari petrecem în extrema periferie a arhidiecezei, isoțaiți și la mari distanțe unii de alții, mai cu greu ne putem face obiect de discuție asemenea temă.

Așteptarea noastră se pare zădarnică. Însuși confratele — sau confratii — care a lansat această idee a congresului, tace, și a rămas dator să ne spună și pe b. dacă odată a rostit pe a.

Dacă este ca să întreprindem ceva serios, trebuie să fim precauți și să chibzuim bine tot pașul, mai înainte încă, de ce l'am face. Căci de cât osteneală și bătaie de cap deșartă, din care să nu ne alegem, de cât dîr cu o mai mare depresiune a spiritelor, mai bine nimic. Am fost martori la multe alte asemenea începuturi și focuri

➡ **Cetiți!** — **BEN HUR** — **Cetiți!** ➡

— Unul dintre cele mai sensaționale, instructive și moralisătoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fl.

A apărut în editura „Unirea”.

de paie, din cari nu s'a ales nimic. Si nu s'a putut alege ceva din ele, din simplul motiv, că au fost pornite fără de nici un plan. Cel ce are cât de cât experiență, cum, și cu câtă greutate sînt împreunate pînă la cale a acestor fel de lucruri, nu va zice de odată hop! când încă totul este numai ideie.

Din acest motiv am zis, că chiar inițiatorul a rămas dator să ne lămurească, cum, și în ce mod, crede dînsul, că s'ar pute ține congresul, ca să-i pîta fi asigurată și o bună și durabilă reușită? Cine ar fi să lea parte la el, ce obiecte să se desbată acolo, cum să fie el încadrat în actuala stare de lucruri din biserica noastră, și mai pe sus de toate și esențialul lucru: cine va avea să eșecute cele ce se vor decide întrînsul? Pîte să ne spună inițiatorul, că asemenea congrese, sau ori cum ar fi ele numite, mai ținutu-s'au vre-odată în biserica noastră, și la cas contrar pîte să ne deie garanță, că între actualele împrejurări politice s'ar pute — fie și cu greutate — esopera ținerea lui?

Iată tot atâtea semne de întrebare, cari așteptă un răspuns detaliat și limpede, dacă este vorba, ca să ne angajăm la lucru.

În ce privește consensul fraților preoți, deși nu sînt autorizat să vorbesc pentru nimeni, pot să asigur cu totă hotărîrea pe inițiator, că da! preoțimea noastră cu trup, cu suflet aderă la ori ce lucru bun, dacă el se pîte face între marginile s. aședăminte ale noastre bisericesci, fără de a se atinge autoritatea venerabilei noastre superiorități,

căci nu-mi pot inchipui om cu minte, care să nu dorească înaintarea în bine.

Bârseanul.

Institutele noastre de învățămînt.

— *Dare de samă.* —

Continuăm cu „gimnasiul superior fundational din Năsăud”. E al 40-lea raport acela, ce ne stă înainte și e redactat românește și ungurește.

Raportul începe cu „istoria școlilor năsădene”, un prețios studiu de prof. Virgil Șotropa. De data asta se publică partea ce privește așa numitele „școle triviale”, înființate de Maria Teresia, în cari se propunea trei obiecte practice: cetirea, scrierea și calcularea; se continuă cu școlile comunale naționale, școala de fete, preparandia și reuniunea „Mariană”, ce pîrtă numele vicariului Ioan Marian, cel mai harnic bărbat de școlă și director al școlilor din pîrțile năsădene.

După acest studiu urmează discursul festiv ținut de prof. Ioan Păcurar la a 39. aniversare a deschiderii gimnasiului, în care se face amintire de prof. Dr. Malaiu și Dr. Moisil, trecuți la pensie.

În „cronică” se pomenește de excursiunea pedestră făcută în zilele de 5—9 Iunie de 87 școlari pe valea Someșului mare pînă la piscurile muntelui Rotunda. La această excursiune au luat parte 5 profesori.

Statul personal constă din 15 prof. plus cateheții singuraticelor confesiuni.

Ajunghind la „planul de învățămînt” ne-a bătut la ochi, că în cl. I. din Religiune elevii gr. cat. au studiat între altele

„Inchieturile simbolului apostolic”, după manualul tipărit la Gherla în 1874. Ne surprinde treaba aceasta, știut fiind, că în biserica noastră e introdus simbolul niceno-constantinopolitan și nu cel apostolic.

Dintre fondurile administrate de director, însemnăm: fondul școlarilor morboși de cor. 14807, fondul bibliotecii și societății școlarilor de peste 10 mil cor. ș. a. suma lor totală e de cor. 3986843.

Stipendiul s'au împărțit 1000 cor. ajutoare 140 cor. cum și mai multe esemplare de cărți, date școlarilor spre folosință din partea societății „Vas. Nascu”, care are cu finea anului avere de aproape 8000 cor. Raportul despre activitatea societății studenților, are date îmbucurătoare.

După tabelele statistice la gimnas au fost 310 școlari, 84 gr. ort. 11 de altă confesiune și cu toate acestea numai 9 străini de neam, se vede ca 1 ev. calv. de pe a III. și 1 rom. cat. de pe a VIII. s'au declarat români. Ce privește progresul în studii: 13 au fost eminenti și 89 cu unu sau mai mulți nesuficienți.

Între taxele, ce au de solvit școlarii, am remarcat taxa de 6 cor. pentru fondul de pensie a profes. de la această taxă nime nu pîte fi scutit.

Desmintire. — „Tribuna Poporului” din Arad și-a surprins mai zilele trecute cetitorii cu vestea, că P. S. Sa Episcopul Radu, îndată după sosirea sa la Beiuș, ar fi încasat de la administrațiunea dominală suma de 300.000 corone. Ei bine, noi sîntem în pozițiune de a da, pe cum și dăm, formală desmintire acestei aserțiuni de senzație. Deși, după proporția celor alalte episcopii gr. cat. române, venitele Episcopului nostru de Oradea-mare sînt mai mari,

FEUILLETON.

Sfinta Treime în catacombe.

(Fine.)

Același chip, cu abateri de tot neînsemnate îl aflăm în capela s. Priscilla, Pe relieful lampeii celei late, rămasă din veacul al treilea, păstorul cel bun, stînd la mijloc între mai mulți miei, ține pe umere mielul pierdut.

Alt simbol e și mielul. Folosirea acestui simbol a fost tare răspîndită în biserică și a rămas pînă în zilele noastre. Îl vedem prin casele și prin bisericile noastre. Basa acestui simbol sînt cuvintele s. Ev. Ioan: „Iacă mielul lui Dumnezeu, cel ce șterge păcatele lumii.”

Pictura de pe fruntarul catacombei s. Lucina are doi miei, față în față, privește la cana de lapte, pusă între ei. Pe unele câmpuri de pe tabla comemorativă a s. Domitilla e depins câte un mieluț, ce zace în umbra arborilor. În pictura de plafond din memorandum-ul s. Marcellin din singuraticile colțuri se ivesc câte un mieluț încins în aureolă, ducînd pe spate o căntuță cu lapte. Avînd înse mielul de multe ori și altă însemnare, țin să amintesc la locul acesta chefa Raoul-Rachette. După aceasta, când mielul e singuratic, îl putem considera de simbol a lui Christos, dar când lângă el e și păstorul, mieii simbolizează pe credincioși, iar păstorul pe Christos.

În catacombe s'a folosit adese ori ca simbol a lui Christos, și paserea phœnix. După origine simbolul acesta e cam păgân. La Greci și Romani adevă se folosea, ca simbol, mai ales a renouirii și nemuririi. În acest înțeles îl folosiră și pictorii creștini din veacul prim, în deosebi când voiau a depinge învierea Domnului. Mulți împreună cu Rossi, sînt de părerea, că acest simbol e de origine mai tîrzie, de după perioada basilicelor.

Părerea aceasta e numai într'atîta adevărată, că de la perioada aceasta încoco s'a folosit mai des, dar nu că înainte de aceea nu s'ar fi folosit. Din cercul monumentului sepulcral al s. Lucina între celelalte simbole mai mult pronunțată e figura phœnix, ca simbolul lui Christos.

Mai greu se pîte determina timpul, când simbolul peștelui se referea imediat numai la Christos și când mai virtos la s. Eucharistie, pentru că creștinii legară de el multe feluri de însemnări. Atît e sigur că întîlnind peștele la olaltă cu monogramul lui Christos, mai virtos amestecat în jurul aripel de la P, tot de a una vom zice, cum că e simbolul lui Christos. Din contră când lângă el e și cana cu lapte, pînea și vinul însemnă s. Eucharistie; înnotînd în apă simbolizează biserica. Desvoltarea acestui simbol o esplică mai bine s. Augustin în următoarele: *Horum autem graecorum quinque verborum, quae sunt: Ἰησοῦς Χριστός Θεοῦ Υἱός Μωϋσῆς* și primas litteras jungas erit ἰχθύς i. e. piscis, sub quo nomine mystice intelligitur Christus. (De civitate Dei. XVIII p.) Așa dar vorba ἰχθύς exprimă în chipul cel mai perfect divinitatea lui Christos. Adevă Isus e Fiul lui Dum-

nezeu și răscumpărătorul neamului omenesc. În el cred creștinii cel vechi, de la el își spereră mîntuirea. Rossi și cardinalul Pitra în opera „Priscilegium et Solesmenzum” ne dau un studiu deplin despre însemnătatea simbolului. Pe lângă acesta Rossi se ocupă mult cu simbolul peștelui și a unghitei în scrierea sa „Roma sotteranea.” După el și unghita e simbolul lui Christos, care își prinde credincioșii, ca și pescarul peștii, cu unghita.

Jertfirea lui Isaac asemenea e simbol măcar că de puține ori o întîlnim. Tertulian și toți SS. Părinți, vîd în jertfirea lui Isaac și în toate împrejurările ei, prefigurarea lui Christos.

Însuși Mîntuitorul nostru se provocă la ea. Ba învierea lui Christos de multe ori se asemănă cu aruncarea lui Iona pe uscat. — Ca simbol a lui Christos s'a folosit și cerbul și Dănilă, deși — ce e drept — mai arare ori. — În fine mai indicăm pe Orfeu, a cărui chip se vede la s. Domitilla cu lira în mînă și cu figurile de animale sălbatice la picioare.

Orfeu, pe lângă toate, că e de origine curat păgână, are și însemnare creștină. Pe cum Orfeu cu lira sa fărmeacă atrase la sine fiarele și mișcă din loc arborii și pietrele; ast fel Christos prin cuvintele sale dulci atrase pe omeii și înblîndi sufletele.

După ce am înșirat simbolele, referitoare la Christos, mai amintesc și diferența de păreri, ce era între artiștii creștini în privința feței lui Christos. Încă în veacul prim al creștinismului se răspîndi întrebarea: fost-a Isus Christos în esteriorul său frumos,

— după cum se știe acesta. — totuși aceleași venite curate, nici pe departe nu ating, nici la finea anului, de cum pe la mijlocul lui, suma semnalată cu atâta ușurință de confrății din Arad.

Pe lângă acestea, atât în anul curent, cât și în proximitatea viitor, venitele Episcopului de la Orade, sînt însărcinate cu greutăți inevitabile și foarte mari, cu cari în general au de a se lupta gospodăriile episcopesci la începutul lor, cum ar fi bună oră răscumpărarea și completarea bunurilor mobile, adică cuantumul de animale domestice, cari nu se țin de fondul instruct, și altele nenumărate.

Atâta ca să se știe.

Să ne lămurim! — „Drapelul” din Lugoj în Nrul din 22 Aug. a. c. din ocaziunea instalării P. S. Sale Dr. Dem. Radu, la Oradea-Mare meditează în fruntea foiei pe 4 colone și mai bine, despre starea bisericii române gr.-catolice, provocând definitivă rezolvire a chestiunii: *ore biserica română unită, mai aproape stă de biserica română neunită, ori de cea romano-catolică?* Prilej la această întrebare îi dă împrejurarea, că la instalare au fost invitați numai rom. catolicii iar gr.-orientalii nu! Tot acest gravamen îl au și „Tribuna Poporului” în Nr. său din 25 Aug. a. c.

Să ne lămurim! Judecând din cuprinsul sus numitului articol, o „definitivă rezolvire” de o cam dată nu se poate spera. Anume să vom vorbi după placul fraților neuniți, și atunci vom fi necredincioși convingerii noastre; sau vom da expresiune convingerii noastre și atunci vom displice neuniților. — Încercatu-s'a o rezolvire de nenumărate ori, dar capătul a fost o încercătură și mai mare. — *Resolvirile*

definitive se fac între spirite sătose după lumină și adevăr, dar nici când între spirite rășboinice.

Nu putem înse, ca să nu reflectăm la câte-va enunțări mai marcante din articolul „Drapelului”.

„Din punct de vedere național” — scrie „Drapelul” — „stă mai aproape biserica română unită de biserica română neunită căci ambele biserici păstoresc același popor, cu același aspirațiunii naționale și politice”.

Drept are, foarte drept! O subscriem pe cum și aceea „că din punct de vedere național nu este permis, să se facă deosebire între biserica română gr. catolică și biserica română gr. orientală.” — Din punct de vedere național, bine! Dar avem încă un factor puternic, mai puternic dără de cât cuvîntul „națiune”, — și acesta e „religiunea”. Concept de o potrivă cu al națiunii, și în cele sufletesci totuși mai superior; bună oră cum sufletul mai superior este trupului, — dar totuși împreună lucră pentru fericirea omului.

Din confundarea acestor două concepte s'au născut toate frecările între români, și vor dura neîncetat, până ce nu vom ști face *distingere*.

De multe ori auzim frasa bombastică: „Mai întâi sînt român, sau asta, sau cela, — apoi creștin!” — Nu e adevărat, pe cum nici întors, că: „Mai întâi sînt creștin (catolic ori alt ceva), — apoi român, ori asta, ori cela!”.

Aceste nu sînt concepte și-e și subordonate, ci *coordinate*; nu contrare (opuse ori disjunctive), ci *corelative*; căci nu sînt omogene. Român ori maghiar, ori alt cineva sînt după sînge; dar creștin ori păgân sînt după credință. Sîngele e al trupului, a sufletului e credința. Când mă nasc, după sînge sînt deja român, maghiar,

ori alt fel de neam; dar tot odată, fiind făcă nebotezat, sînt păgân. Tot român, ori alt fel de neam român și mai târziu; dar mă botez, și prin acesta din păgân mă fac creștin!

Tot așa ar trebui, să procedăm și cu distingerea între unit și neunit, — și atunci nu am avea neceas!

Rătăcesce și să confundă *meditantul* din „Drapel”, când afirmă, că cele 3 biserici, adică „cea romano-catolică, cea unită și cea neunită, sînt pe deplin independente și coordinate”. Ast fel ar fi trei biserici creștinesci, ori dacă vom lua și pe re-formați: patru sau și mai multe biserici creștinesci coordinate; — deși, după cum șcim, Dl. Isus Christos n'a fundat, de cât una!

Biserica noastră unită, ce e drept, e independentă de cea romano-catolică maghiară, franceză, ori germană șci; — căci toate aceste dinpreună cu biserica noastră unită, nu sînt de cât numai biserici particulare, ramuri în puternicul arbore, ale cărui rădăcini îmbrătoșeză stîncă S. Petru, pe care e edificată biserica lui Christos; sînt deci din aceeași trupină, una cu biserica Romei, carei prin urmare sînt supuse. Și biserica neunită e un alt fel de ram, dar rupt de cătră trupină! S'a declarat pe sine de independentă, dar nu poate fi *coordinate*, — căci dl Christos nu a pus două petri fundamentale, ci numai una!

Deci „punctul de vedere canonic” al scriitorului în acest respect e fals.

Nu mult noroc are și cu aserțiunea, că: „Astăzi nu idea confesională, ci idea națională e principiul dominant, chiar și în viața bisericii!”

Drept are, referitor la bisericile particulare, și mai cu sēmă la crengile rupte de cătră trupină! Pretutîndinea s'a incubat

ori urit? SS. Părinți occidentali în opoziție cu cei orientali erau pentru cea dintâi Iustin și Clemente Alesandrini ținea pe Christos urit, pornind din principiul, ca prin acesta Christos să exprime mai puternic umilirea sa de o parte, iar de alta, răzimați pe profeția lui Isaia, care descrie exteriorul lui Christos cu cuvintele acestea: — „Nu are el formă, nici frumșeță, l-am vădut pe el, și nu ave vază, ca să-l fi pofit, pe el cel urgisit, cel mai de pe urmă între fii omenilor, bărbatul durerilor, pe cel dat cu totul lipsel.” Dar bine se băgăm de samă, că și aici își are tot cuvîntul înțelesul său figurat, dacă vom considera mai ales forma lui Christos după torturarea și sbinuirea sa.

Cei mai mulți înse și între ei mai virtos pictorii catacumbelor susțin, că Christos era de un exterior frumos. După Ieronim, Augustin și s. Ioan Gură de aur pe cât era el de maiestos și plăcut în cuvinte și în învățăturile sale, tot pe atât de plăcute îi erau și trăsurile feței. Părerea această o spriginesc și vorbele Psalmistului: „Frumos ești mai mult de cât fi omenilor, pe buzele tale se varsă plăcere; de aceea te-a binecuvîntat pe tine Dumnezeu întru toți vecii” Ps. XLIII; sau tot în psalmul acesta la vers 5: „Placă cu podoba și cu frumșeța ta, să umbli norocos șci.” Mai amintesc și pe Origene: „Chiar de ar fi lipsit vre-o trăsură în frumșeța din afară a Mântuitorului, și atunci expresiunea feței lui a trebuit să fie nobilă, cerescă”. De părerea această fură tot de a una și pictorii catacumbelor, cari pe Christos tot de a una ni-l reprezintă într'o formă frumoasă și atrăgătoare.

Acum putem trece la examinarea simbolului persoanei a treia dumnezeiesci. Între epitafe vedem foarte de multe ori și numele Spiritului Sfint Dumnezeu, dar foarte arare ori simbolizat. Simbolul Spiritului Sfint e porumbul. Se întemeiază pe narațiunea s. Scripturii. Pe cum bine șcim, în formă de porumb s'a scoborit Spiritul Sfint peste Christos la botezul în Iordan. De atunci porumbul deveni simbolul Spiritului Sfint.

Întregă ceta SS. Părinți afirmă, că folosirea acestui simbol e corectă. Tote citatele, ce se țin de obiectul nostru, le colectă Bossio. Noi ne îndestuiim aci cu gândirea, exprimată de s. Christom, care zice: „Ideo Spiritus Sanctus speciem columbae sumpsit, quoniam prae omnibus animalibus haec cultrix est caritatis”. Dar cu toate, că e așa, porumbul mai simbolizează și altele. Așa, porumbul alătura cu un epitaful, simbolizează sufletele morților. Cu frunză de palm în cioc e simbolul învierii, iar cu frunză de oliv simbolul păcii. Adese ori simbolizează și biserica. Acesta, când vedem doi porumbi, stînd pe o columnă, ori odihnind lângă ea”.

Exemplarul cel mai frumos e frescul din catacumba Sancta Lucina. Reprezintă Botezul Domnului. Pe de asupra capului lui sboră un porumb (simbolul Spiritului Sfint) și imprăștiie raza de lumină peste Mântuitorul. În catacumba S. Agnes încă vedem porumbul sburând, fără ram de oliv și de palm, deci ca simbolul Spiritului Sfint.

De tuchetere mai amintesc simbolul care cuprinde pe toate trei persoanele divine,

Acest simbol e triunghiul, la care Genér și împreună cu el și alții, fac obiecțiunea, că pictorii catacumbelor îl folosiă numai ca ornament, dar nu ca simbol al Prea Sîntei Treimi. Cu acesta nu se împacă înse calificăția mai înaltă și inspirația pictorilor cari drept ornament — chiar din motivul acestor lasușiri — nu puteau folosi trăsuri așa simple. Mai pune, că tocmai trescurile catacumbelor sînt o dovadă despre datina și natura pictorilor de a se feri peste tot de împodobiri. Dar de alt fel și în zilele noastre tot triunghiul servește ca simbol al Prea Sîntei Treimi. Iar aceea nu vom presupune-o dără, că simbolul are origine mai recentă, când el se folosiă și mai înainte. Părerea această înse o apără bărbați en mult mai de autoritate — Arnighi, Boldetti, Krauss — de cât să o potă clătina un Genér, ori să convingă chiar de contrarul.

Articulul de credință despre Prea sfînta Treime, nu e dar ceva invenție, nici ghicitoră, ci e un adevăr dogmatic. Rădăcinile lui sînt întepenite în cel mai sigur teren, în trecut și în credința firmă a creștinilor din veacul prim.

Trad. de

A. M. P.

curentul șovinistic; ba la noi devenit-a frasă volantă, și s'a intrupat în așa numitele: biserici-naționale.

Ei, dar acesta e un simptom bolnăvicios și contrar chiar învățăturilor lui Christos!

Fals să interpretează azi porunca lui Christos: „Dați Kesarului, ce e a Kesarului, și lui Dumnezeu, ce e alui Dumnezeu!” — Căci însemnătatea ei cea mai proprie e: Nu faceți politică în biserică și cu biserica. Nu degradați biserica de servitoare a scopurilor lumesci! — Înțeleg politica lumescă. Tote țai au locul și timpul lor.

E drept, că omeni sînt membrii bisericeii aici pe pămînt, — iar omenii se ocupă tot odată și cu politica; dar și aceea e drept, că dacă la om creștinul și politicianul nu știu ține cumpăna: unul se ridică și crește pe socotela celui alt și ast fel se naște fanaticul, ori șovinistul. Și unul și altul, sînt în detrimentul bisericeii.

Același popor sîntem, dar în două turme, și pe un plaiu pascem, deși în diferite staule ne culcăm. De același sânge sîntem și de același grai, — deși în cele sufletesci de diferite convingeri. — Sângele nu-l poți denega; convingerea nu o poți silui. Deci pace să fie, și vom reînflori!

Ceva n'o pot trece cu vederea: cum de frații greco-orientali se turbură așa de grozav acum, și mai deună zi, deși invitați în totă forma, s'au obținut demonstrativ de a lua parte la serbările jubilar de la Lugos, aranjate chiar de P. S. Sa Episcopul Radu?!

Adam.

Corespondințe.

Societatea de teatru român.

— De la corespondentul nostru special. —

Sebeșul-săseșc, 30 Aug. n.

La mormântul lui Roman.

După cum se a nunașe la finea ședinței prime comitetul societății, însoțit de o mulțime mare de inteligenți și popor a ieșit la 5 p. m. în cimiterul gr.-cat. pentru a încununa sieriul regretatului profesor univ. Roman aflător în cripta comună din acel cimiter. A luat cuvîntul președintele societății Vulcan, arătând meritele deosebite ale lui Roman în toate direcțiile.

Concert — teatru.

Sara la orele 8 s'a ținut în pavilionul de la Hotelul Central un concert — teatru. A succes foarte bine. Deosebit succes a avut Zah. Bârsan, și Oct. Murășan în cântatul cu vócea. Bârsan a dat dovadă de talent de actor și o școlă bună dramatică.

Concertul s'a sfîrșit pe la orele 11. Public a fost cu mult mai mult de cât la ședința.

Ziua două.

Sămbătă în 29 August.

Ședința a doua.

Ședința a doua s'a deschis la 10 a. m. înainte de toate se verifică procesul verbal al ședinței prime.

Urmază cetirea raportului general, prin secretarul Blaga. Constată meritul deosebit al bărbaților de încredere. Avere

societății face 331,309 46 cor. Comitetul proiectează înființarea unei biblioteci în care să se adune de o cam dată toate piesele românești, să se studieze și apoi să se publice un repertoir al pieselor teatrale recomandabile.

În numele comisiei emise pentru cenzurarea raportului de mai sus referența Dr. Branice. Propune absolut și mulțumită comitetului. Prin sculare se exprimă doilea pentru membrii morți. Comisiunea se identifică cu ideea comitetului de a înființa o bibliotecă, cu amendamentul ca în repertoir să se indice și locul de unde se pot comanda piesele. Atât raportul general cât și raportul comisiei cu propuneri cu tot se primesc.

Raportul cassarului Petra-Petrescu, și raportul comisiei pentru cenzurarea acestui raport prezentat de Dr. Dobrin, asemenea se primesc.

Urmază referada comisiei pentru cenzurarea planului de acțiune elaborat de comitet. Referent profesorul Radu. După o discuție mai lungă planul de acțiune se primește fără nici o modificare.

Raportorul comisiei pentru câștigarea de membrii noi, preotul Avram David, raportează, că s'au înscris mai mulți membrii fondatori, pe viață și ordinari plătiți în total suma de 1913 40 cor.

Ajungînd în ordinea de zi determinarea locului, unde se va ține adunarea generală în 1904 profesorul Radu din Brad, în numele inteligenței de acolo invită societatea la Brad. Adunarea generală primește cu aclamațiunii această invitație.

Fiind timpul înaintat se hotărăse ca disertațiile încă necerite să se publice în anuarul viitor al societății.

La 1 ora p. m. s'a ridicat adunarea generală.

Banchetul.

La banchet la care au participat peste 200 persoane s'au ținut cu totul 12 toaste. Pentru Majestatea sa, comitetul aranjator óspeți, prosperarea „Astrei”, conducătorii și binevoitorii societății de teatru, înțelegerea românilor, preoțime, femeia română, pressă, neamul românesc, artistul Zah. Bârsan, și concertanții. La finea banchetului artistul Zah. Bârsan, a declamat Satira a III-a. A dat din nou dovadă despre deosebitul său talent.

Petrecerea cu joc.

Petrecerea cu joc, cu care s'a încheiat programa festivităților, a succes foarte bine.

Corespondentul.

Peregrinaj la mănăstirea Ciunga.

Din tractul prot. al M.-Uiórei, Sept. 1903.

Astăzi, când toți se plîng, că indiferentismul religios a pătruns și în pătura de jos a poporului, că poporul acela, căruia în decurs de veacuri numai credința strămoșească, biserica și cele sfinte l-au fost singura mîngălere începe a fi răpit de curentul dușmănos al lumii — socotesc, că nu e lucru zădarnic a face cunoscute acte și momente de acelea din viața poporului, cari îl înalță sufletul peste sfera ordinară a lucrurilor omenești, spre sfere mai înalte, și cari în același timp sînt și o dovadă și mărturie incontestabilă, că credința străbună și azi sălășluiesc sufletul poporului. Iar indiferentismul, în potriva cărui zilnic auzim atâtea lamentări, chiar și dacă și-a acăpărat teren în pătura de jos a poporului, totuși acela n'a estirpat credința, ci a învălit mai mult sufletul. Intocmai pe cum

spuza acopere jarul, care înse pe lângă o energie și bunăvoință relativă delăturându-se — se poate ține nestins focul credinței în inimi, pe cum țineau odinioară vestalele nestins focul sacru în templele romane.

Mănăstirile călugărești — ori cât de neînsemnate ni s'ar părea azi — sînt de o deosebită însemnătate istorică culturală pentru noi, căci ele au fost odinioară tot atâtea izvoare de lumină în viața noastră culturală și religioasă, ca tot atâtea focurile aprinse pe diverse piscuri, cari cu lumina lor — deși mai debilă — luminează în nopțile întunecose, arătând drumurilor calea. Chiar de aceea poporul cu un felu de evlavie le pomenește și se pórta cu o deosebită reverință față de aceste locuri sfinte. Așa sînt mănăstirea de la Nicula, Strēmha etc. Iar peregrinajele, ce le fac credincioșii pe la aceste locuri sfinte contribuiesc neșpus de mult la înalțarea și întărirea sufletescă a lor. O fericită idee a fost și idea ivită în sinul clerului din tractul prot. M.-Uiórei, ca pe cum într' alte tracte, așa și în acest tract să se facă procesiuni cu preoțimea în fie care an la s. Mărie-mare la mănăstirea de la Ciunga. În anul acesta încă a fost o ast felu de procesiune, și deși acesta a fost numai a doua, totuși poporul, dornic de a participa la ast fel de acte deja cu săptămîni înainte întreba și se informa despre timpul și modul ținerii. Favorisați de un timp frumos, peregrinii mai din depărtare deja din sara zilei precedente au început a sosi, iar în ziua de s. Mărie ivirea sórelni afla credincioșii în agitare; văile resunau de sunetul clopotelor, aerul vibra de cîntările religioase și imni de laudă în onórea Maicei Domnului și șiréguri lungi de credincioși tineri și bătrîni, bărbați și femei, cară cu bolnavi, să țineau lanț în tot lungul drumului. Pe la 7 ore a. m. mulțimea peregrinilor umplea tot jurul mănăstirii celei mică carea de câte ori sosea vre-o nouă cétă de peregrinii îi primia între sunetele clopotului, pîrînd, că o mamă saltă de bucurie la sosirea fiilor de mult depărtați, iar aceștia cu cîntări o încunjurau, alăturându-se apoi la cel mai înainte sosit. Îndată se face molitva pentru acel credincioș, cari din anumite cauze nu s'au putut mărturisii acasă, apoi 2 preoți ascultă mărturisirile credincioșilor respectiv, iar unul face utrenia. La 8 ore se începe s. liturgie, pontificînd P. O. D. Dr. S. Radu, prot. tract. cu asistenta alor 6 preoți, traciali și un lector. Cîntările relig. au fost precis executate de corul învățătorilor și cantorilor traciali și corul bis. din M.-Uióra sub conducerea O. D. Trif preot în Cecălaca. Pentru celebrarea sfintei liturgii — spre a pute asista tot poporul — s'a improvisat un altar de frunzari împodobit cu flori și icóne sfinte aduse de peregrini. Era o adevărată mândrenie a vedea mulțimea cea mare a credincioșilor cari încunjurau altariul și de pe a căror față puteai ceti simțemintele de pietate din inimă; ar fi trebuit să-ți fie sufletul cu totul nesimțitor față de cele sfinte, cărd la cuminecariu vedeai apropiându-se spre a se împărtăși cu trupul și sângele Domnului mulțimea cea mare cu frică, dar și încredere în inimă, iar unii cu lacrimi în ochi. „Mare ești Dómnice și minunate sînt lucrurile tale!”. Abia pe la 11 ore s'a

fiut serviciul divin, când apoi P. O. D. Protopop tractual a ținut o predică tare potrivită poporului, explicându-i mai multe adevăruri de credință.

După aceea a urmat cetirea diverselor rugăciuni pentru bolnavi și s. maslu oficiat de 7 preoți. Abia după 1 oră p. m. s'au fiut toate acestea funcțiuni sacre, când apoi O. D. I. Moldovan: In Ciunga a ținut o cuvântare de adio poporului, iar după seversirea inseratului peregrinilor în cete — pe cum au și venit — cu prapori în frunte — s'au reintors deplin mângălați la vetrele lor.

Judecând după apariția numărului peregrinilor a fost cam la 3000 veniți din depărtări destul de considerabile: din marginea Câmpiei, de pe lângă Arieș și alte locuri. Fie ca acest început bun să aibă o continuare și mai bună dând și de aci încolo poporului credincios exemplu și ocaziune de a se edifica în privința sufletescă, făcând totul spre mărirea lui Dumnezeu.

Recunoștință i-se datorează P. O. D. Protopop tractual, care a condus toate. . .

Și în special O. D. paroh din Ciunga, care și-a dat tot zelul, ca atât pentru oficierea celor sfinte, cât și pentru comoditățile posibile ale peregrinilor, să fie toate bine dispuse și aranjate. Conștiința că a servit mării lui Dumnezeu, fie-i răsplata ostenelelor.

Peregrinul.

Esposiția prof. Smigelschi.

Duminecă, după liturgie s'a deschis în sala de gimnastică, esposiția bisericească a prof. Smigelschi.

Di prof. Dr. Raț a ținut la început o interesantă conferință despre stilul bizantin, istoricul și dezvoltarea lui, atrăgând atenția publicului asupra acestei esposiții, lucrată totă după prescripțiile aceluși stil. După conferință Escel. Sa Mitropolitul, a ținut un discurs mai lung, ascultat cu vină interesare. Escel. Sa a vorbit de pictura religioasă și progresiva ei dezvoltare. S'au început apoi privirea cartónelor espuse.

Intrând în sala de gimnastică, privirea și-se oprește pe un magnific tablou, reprezentând pe Domnul Isus Christos în mărime originală (5.20×3.30). Șede pe tron pompos, cu drépta binecuvântând, iar cu stânga rădămată pe carte. De totă grandezza sînt și cele trei cartóne monochrome, reprezentând pe evangelistul Matei, prof. Ieremia și Isaia. Pe fața lor se vede estaslul mistic, de cari sînt cuprinși; ângerii de lângă ei au aceiași cântătură pierdută în sfîntă reverie.

Esposiția se mărginește în a prezenta un plan pentru pictarea și decorațiunea catedralei din Blaș, sînt apoi o mulțime de icóne și fragmente de decorațiune în diverse mărimi, cari toate sînt menite să arete, cât de grandioasă ar fi pictarea acésta. Picturile toate și toate decorațiunile, sînt după toate regulile stilului bizantin.

Mal observăm, că toate icónele sînt copii prețioase după tablourile celebre, pe cari prof. Smigelschi le-a colectat din multele biserici și muzee din apus și răsărit, ce a cercetat, făcând studii.

Afară de planul catedralei cu pânzele sale, mai sînt yre-o 10 schițe de iconostase de diferite mărimi și prețuri.

În total sînt 40. tablourile și cartóne.

Esposiția e de un netăgăduit interes pentru ori cine și preoții noștri, acum cu ocaziunea inscrierilor, venind la Blaș, au profitat de deschiderea ei, spre a o vedé.

Nu greșim, când o recomandăm atențiunii fraților de la Sibiu, ocupați chiar acum, cu zidirea unei catedrale pompoase. O călătorie până la Blaș, n'ar fi de loc nici oboșitoare, nici costisitoare.

Felicităm pe di prof. Smigelschi de plăcutele momente, ce ne-a oferit, și nu putem de cât să-l fim mulțumitori pentru lucrările sale de o așa însemnată valoare artistică.

Dare de samă și mulțumită publică.

La petrecerea aranjată în favorul bisericii gr. cat. din Ciucea, cu ocaziunea adunării cercuale a despărțemintului Hida-Huedin al „Astrei”, ținută aici la 19 Iulie a. c., au binevoit a suprasolvi următorii: Gregoriu Dărăban, notar 15 cor., Dr. Andrei Pop, avocat 8 cor., Gavril Fărcaș, notar, Vasiliu Bulzan, notar, câte 6 cor. 50 fil.; Elena Dr. Pop, văduvă de vicar, Dr. Ioan Bozac, medic, câte 5 cor.; Sigismund Dărăban, comerciant 4 cor., Alesandru Filip, notar, Gregoriu Lungu, teolog absolut, câte 3 cor., Dr. Perazina Viktor, pretor, Georgiu Meseșan, preot, Koronka János, notar, Georgiu Cărăuș, vigil la calea ferată, Vasiliu Bulzan, preot, câte 2 cor.; Ambrosiu Bulzan, preot, Georgiu Boca, învățator, Ștefan Domokos, preot, câte 1 cor. 50 fil.; Laurențiu Sima, preot, Constantin Căciulă, contabil de bancă, Mihaiu Marincea, cassar de bancă, Aron Bulzan, învățator, Vasiliu Bumber, subpădurar, Elie Pop, învățator, Petru Cipoș, învățator, Horațiu Cruciu, student absolut, Simon Kristof, măcelar, Simon István, comerciant, Nicolau Palladi, notar, câte 1 cor.; Paul Anca, preot, Iosif Crainic, învățator, George Groza, învățator, câte 50 fil. — Ca ofert a încurs în ziua petrecerii de la Weiss Emil, comerciant, 2 cor. și de la Fried Aron, negutător de lemne, 2 cor. — Intrate au fost de tot 320 cor. Spese 300 cor. 90 fil. socotindu-se aci și deficitul de 68 cor. obvenit la prânzul comun al adunării despărțemintului. A rămas venit curat 19 cor. 10 fil. pentru carele tuturor suprasolvitorilor le exprim viua mea mulțumită.

Tot cu acésta ocaziune Spect. Domn Dr. Amos Frâncu, avocat în Cluș, a binevoit a iniția o colectă pentru înființarea unei biblioteci populare în Ciucea, carea conform dorinței sale va purta numirea: „Gregoriu Maior”. Au contribuit: Dr. A. Frâncu, 5 cor., Dr. Simeon Tamaș, avocat 4 cor., Dr. Elie Dăianu, protop. 3 volume cărți, Basiliu Podobă, director de bancă, 3 cor., Dr. Victor Poruț, avocat 2 cor., Ioan Pop, protopop 2 cor., Gavril Fărcaș, notar 2 cor., Mihaiu Marincea, cassar de bancă 2 cor., N. N. 2 cor., Georgiu Tulbure, preot 1 cor., Constantin Căciulă, contabil de bancă, 1 cor. — la olaltă 27 cor. și 3 volume cărți.

Îmi țin de plăcută datorința a exprima în numele poporului meu cea mai călduroasă mulțumită d-lui Dr. Frâncu, pentru inițierea colectei, cum și celor alaltă domni contribuitori, cari cu adevărată bunăvoință și-au oferit obolul spre un scop atât de salutar.

Dat în Cincea la 5 August 1903.

Iuliu Truța

preot gr. cat. și cassar al
al comitetului aranjator.

Nr. 16—1903.

CONCURS.

Comitetul Reuniunii femeilor române gr. cat. din Blaș publică concurs la 4 ajutoare de câte 50 coróne, destinate pentru copilele, cari vor cerceta școla de fetițe gr. cat. din Blaș în anul 1903/4.

Elevele, cari doresc să fie ajutate, să-și înainteze cererile la subscrisa presidentă până în 15 Septembrie 1903.

Cererile să și-le motiveze cu carte de botez, testimoniū școlar și atestat de paupertate.

Blaș, din ședința comitetului ținută în 18 Iunie 1903.

Elena Nestor
presidentă.

Dr. A. Cheșan
secretar.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Di Ioan Suciū proprietar în Tritul-de-sus dimpreună cu stimata dómna Anica n. Socol, au dăruit pe sama „fondului bisericii noué gr. cat.” 200 cor. întru pomenirea vecnică a părinților: Toma Suciū și Irina, și Ioan Socol, fost preot în Oroiu-de-Câmpie și soția sa Paraschia. Priméscă marimoișii donatori și pe acésta cale mulțumita sinceră pentru acest prinos adus pe altarul bisericii noastre. În numele poporului credincios: Nicolau Raț, preot și Iosif Moldovan, curator primar.

Hymen. Victoria Man și Victor Turcu, cler. abs. fidanțați.

Visite de domnitori. Lună a sosit la Viena Ednard, regele Angliei. Malestatea Sa l-a așteptat la gară, încunjurat de archiducii, aflători în capitală. Primirea a fost din cele mai cordiali. La prânzul de gală regele a numit pe Monarchul nostru de mareșal al armatei engleze. Nu peste mult vor sosi la Viena, țarul și împératul Vilhelm, al Germaniei.

Manevre. Zilele acestea se termină marile manevre ale armatei noastre. Se spune, că e prima oră, când Malestatea Sa nu le parte la ele. De data asta, imdecat pentru crisa ministerială din Ungaria, a trimis ca delegat al său pe Archiducele Francisc Ferdinand, moștenitorul tronului, căruia i-se vor face toate onorurile, ca și Malestății Sale. Joi archiducele a și sosit la gara din Lipova, și de aci la Alioș, de unde apoi călare, a plecat direct pe câmpul de luptă. Sara a reintors la Temes-Ujfalu, unde va locui în casele contelui Zselenski.

Masa studenților din Blaș a mai primit următoarele sume: Ioan Bora, Petros, col. 41 cor. Institutul de credit „Fortuna” din Rodna-veche 20 cor. Ioan Suciū și soția Ana, Tritul-sup. 20 cor. Din venitul petrecerii de la Ernot, prin cler, Platon, 70-50 cor.

Postul de medic cercnal în cercul Valcănilui-unguresc (Magyar-Valkó), comitatul Selagiului, pretura Crasna (Szilágy-Kraszna) e vacant și curentat. Ar fi tare de dorit, ca acest post să fie ocupat de un român, fiind întreg ținutul românesc.

Avis! Atragem atențiunea On. cetitorilor asupra firmei B. Ascher din Medieș, care dispune de un mare deposit de tot felul de vesminte bărbătesci și femeiesci, cu nișce prețuri foarte moderate. — E a se vedé la inserat.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente

de
limba legionarilor din castru.

(Continuare și fine.)

Din „canabae” pe încetul s’au dezvoltat orașe în tota regula. Lângă populațiunea ostășească se adaugă și civilă, rămânând elementul constitutiv, precumpenitor tot cel militar, adică: ofițerii pensionați, bătrâni, veterani din legiuni și din trupele ajutătoare („auxilia”) concediați prin „honestamissionem” și deveniți *cives romani*, dar fără „origo” — patrie. Aceștia leaș comandă peste cânăbet, *conobé*, care devine un „castrum” pacinic. Administrația canabei se dezvoltă mai întâi în formă militară, dar deja în secolul al 2-lea lea formă de administrație civilă, nu înseamnă magistrat, cum aveaș municipiile, ci numai cu antistie sau primărie. Primarul („antistes”) canabei este:

63. *curatul*. Terminul acesta ni-s’a păstrat în codicele voronetan în sensul de vătăh — vătăv — căpetenie, cap. Este evident, că derivă de la lat. *curator*: „*curator veteranorum et civium romanorum, qui consistunt ad canabas legionis*” . . .)

Unul dintre puținele cuvinte populare, făcute prin apocoparea silabei finale a Nominativului singular, și nu de la Acusativ, după analogia *impērat*, din *imperator* — nu din *imperatorem*; — șerpe, din *serpens*, nu din *serpentem*, așa și *curatu*, ca ital. *il curato*, din *curator*, — nu din *acusativul curatorem*.

Din aceste cred, că cu tot dreptul putem încheia următoarele:

a) De n’am fi urmașii legionarilor, n’am avea în limbă atâta termin din castru, în cât putem exclama adaptând versul lui Horatiu (Epist. II. 1. 159) „*Manserunt hodieque manent vestigia castrorum!*”

Las, că unele vorbe ca: scară, ariete, berbece, țest, curte, pōrtă și alte câte-va s’ar fi putut păstra în limbă și prin nsul de toate zilele și din viața familiară, că și acolo se folosiaș acele obiecte cu aceleși numiri, ca și în castru. Lectorul nepreocupat va recunoșce totuși, că sînt cu zecile terminii, a căror proveniență din castru este mai pe sus de tota îndoielă. Aceștia sînt monumente istorice vii.

b) Prin provincialismul *cânăbet* am explicat archaismul prețios din Psaltirea scheiană: *conobé*. De aici vedem estrema importanță literară a vorbelor dialectale, a provincialismelor, pentru a căror colectare la noi s’a făcut tare puțin până acum. Încercările unor particulari n’au fost susținute, necum sprijinite de factorii competenți, de societățile și așezămintele, a căror scop și chemare este cultura limbii românești. Până când acesta păgubitore nepăsare? Alte națiuni au colectat zeci de vocabulare din diversele dialecte și jargone.

¹⁾ Veđi: Király Pál, op. cit. II. 70, după Mommsen.

și susțin folii speciale pentru cultura limbii. Exemplu mai apropiat ne-au dat magarii cu al lor „*Nyelvör*”. Graiul nostru este așa de variat în fenomene fonetice și morfologice, este așa de avut de provincialisme, cari de multe ori sînt cuvinte vechi, de origine romană și ante-romană, cât sînt un adevărat *tesaur de cuvinte*, dar îngropat. O generațiune întregă ar avea destul de lucru cu adunarea și studiarea acestui *tesaur*. După aceea numai am putea completa modestele noastre dicționare „complete” și „universale”. Zic aceste fără aluziune și fără intențiune de a supăra pe binemeritații autori de vocabulare și dicționare. O zic, pentru că mă doreș inima, când ved atâtea vorbe de origine romană, pōte și mai vechi, esilate din caștrele noastre în canabe. Când ore, se vor încetățeni? Când fi-vor căutași și restaurași în drepturile lor acești *fi orfan* ai limbii românești? Susținutu-s’au ca prin minune; scăpat-au de furtunile cūtropitoare aseuși prin munți, prin peșteri, prin văi neumblate, prin *selbe* (poporal: *silhe*) nestrăbătute. E timpul suprem, să-i căntăm și să-i reintroducem în marea noastră familie! Odată adăpostii, multe, multe ne vor spune ei din negrul trecut, ca și din gloria străbună, zicând ca piul Enea: „*quaeque ipse miserrima vidi, et quorum pars magna fui*.” Vor completa cu ale lor spuse o parte din istoria neamului nostru. Așa să fie!

Blaș, 19 Iulie 1903.

A. Vică.

ALBERTINA.

10 — Povestire. —

(Continuare.)

— Dar apoi și fratele meu crede, că familia de Montermé s’a făcut vinovată de mari delictu, și vătămă — fără de a ști — pe tatăl său și pe al meu.

— Adecă l-a vătămât într’un moment, când a fost dus în rătăcire de glasurile auđite, dar acum, când bătrâna l-a făcut să-și cunoșcă greșala sa, și-a schimbat părerea și s’a convins despre contrariul. Și apoi spune-mi: n’ai fost promis tu lui Dumnezeu, că te vei conforma pururea, și în toate sfîntei sale voințe?

— Drept ai, mamă, eu mă las învinsă prea ușor de nerăbdare, dar de acum înainte mă voiș sili din rășputeri, ca să imitez exemplul tău și cu ajutorul lui Dumnezeuș sperez că-mi va succede.

— Ei bine, așa dară acuma fi liniștită și mergi înțilnesce-te cu prietina ta și vō preumblași amindouă.

— Da, merg cu plăcere, dar mai înainte permite-mi vei, ca să te mai întreb ceva?

— Vorbesce.

— Știi tu, sau cel puțin dai cu socotelă, cine pōte să fie necunoscutul acela, despre care se face atâtea povești în jurul acesta?

— Eu nu l’am văđut nici când în față și nu pot ști, cine să fie, dar de multe ori am socotit, că da de e fiul fratelui tatălui tău!

— Conrad? . . .

— Chiar el. Și cuvintele lui Richard, că adecă tu ai sămăna întru cât-va cu acel necunoscut, ar adeveri suspiciunile mele; dar de altă parte nu-mi pot explica, pentru ce — dacă ar fi el într’adevăr — n’a venit la noi să-l cunoșcem, acesta ar fi un mister neexplicabil, căci și dacă am presupune că el n’are nici o cunoștință despre căștoria mea cu unchișul său, totuși ar trebui să știe, că casa d’Espinasse a fost în legătură de consăngenitate și de sinceră amiciție cu familia lor. Dar să nu ne batem capul cu presupunerii de acelea, cari numai ne fac să ne necăjim mai tare, ci mai bine să ne lășăm în mâinile Părintelui nostru ceresc, carele va ști în timpul hotărît de Providența sa — să ne rășplătescă cu imbelșugare necasurile suferite.

După acestea buna mamă se sculă și îmbrățoșându-și fica se îndreptă spre castel, iar Albertina spre parc — unde o aștepta prietina sa.

Orfana îi ieși înainte cu de grabă și-și zise:

— Mă temeam că nu ne vom întâlni astăzi, și nu șciam ce să fac: să mă reintorc acasă, sau să vin la castel ca să te întreb ce mai faci.

— Scuză-mă, Ană, rășpuse Albertina — am întârziat puțin, pentru că am avut de vorbit unele lucruri cu mama mea, și tu pentru ce n’ai venit să mă cercetezi?

— Voiam să vin, dar nu cutezaș — ca nu cum-va să vō fiu incomodă, cugetam că aveți ceva vizită . . .

— Oh, nu sînt pericole de aceste! Întrerupse suriđend marchesina; — noi nu primim nici când vizite, și apoi și dacă am primi, adă-ți bine aminte, că tu ești și-mi vei fi pururea cea mai scumpă amică, și vei fi tot de una binevenită în casa mea.

— Mulțămită, domnișoră! ești prea bună cu mine, o biată și părășită orfană.

— Da, și apoi încă tu vrei să mă faci să mă mâniș! . . . deja ți-am spus de repeșite ori că să nu-mi mai zici „domnișoră”; ză-mi Albertină! și altmintrelea nu.

— Dar cugetă, că te tragi dintr’o familie nobilă și avută, iar eu sum o biată copilă fără nume, carea peste câțiva ani voiș trebui să merg de servitoare, ca să am cu ce trăi.

— Și ce vrei să zici cu aceste? Dără e un lucru necinstit a-și căștiga pânea cu munca proprie? Și apoi înainte de a sosi vremea aceea se pot întâmpla atâtea lucruri! . . . Cine știe, da de se vor descoperi în scurt părinții tăi și să iasă la lumină, că familia ta e mai nobilă ca a mea?

— Dar pōte tu visezi?! . . . rășpuse Ana. Poți-ți tu închipui ca o familie nobilă să-și pōtă lăsa o copilă pe o stradă publică?

— Ce mai știi? . . . Se întâmplă câte odată casuri așa de eștraordinare, în cât ți-se par de necredut . . . cu un cuvint ceva din lăuntru imi spune că va veni ziua — și pōte că peste puțin, când noi vom fi amindouă deplin fericiți.

— Numai să deie Dumnezeu! adause orfana, dar să ne plinim rugăciunile noastre îndatinate, căci ora e târzie.

— Da, și să ne rugăm una pentru alta, apoi vom merge puțin să ne plimblăm prin grădină, pentru că în astă sară n'avem morboși de cercetat.

Și cele două fetițe se rugară cât-va vreme, apoi se îndreptară spre grădină, conversând între olaltă prietinesce.

(Va urma.)

Să credem în Dumnezeu!

(După Can. Ludovic Schüller.)

(Continuare.)

Și Sintennis își și află un prunc de curând înțărcat, delicat și frumos, dar lipsit de ori ce creștere religioasă. Ceea ce pentru dînsul — filosoful necredincios — era cea mai mare frumsețe. Își lea acest prunc, pe care părinții i-l'au dat fără mult necas — și plăcă. Priviți deci la acel dol'omeni fără credință, filosoful și pruncul!!

Sintennis a condus pe drăgălașul pruncuț într'un palat, unde petrecea el vara, și a luat măsurile de lipsă, ca nimeni să nu-l vorbescă despre Dumnezeu, ba s'a îngrijit ca nici statue, picturi, cărți sau urme sociale să-l conducă la aceea idee. Cu toate aceste primul magistrul al pruncului este însă-și natura. Iar el — interpretul naturii și de profesiune filosof — e pedagogul lui. Ast fel instituționea dorită este pusă, durază nealterată mai mulți ani, și pruncul înaintând în etate, și nesciind nimica despre Religione — este bucuria predilectă a magistrului său. În scurtă vreme — zicea în sine filosoful — eu voi prezenta Academiei din Paris un tiner om, carele nici când n'a visat că să existe în lume Dumnezeu.

Intr'o zi, de cu bună diminiță, mergînd filosoful în păduricea din apropierea castelului său, ca să se plimbe singur, vedu pe tiner scoborîndu-se în grădină. Ore unde merge copilul? pentru ce iese afară pe vremea acésta? Și ascundîndu-se printre arbori — ca să nu-l observe pruncul — îl urmărește cu privirea.

Era ora, când paserile se destéptă și încep a cânta și a preamări noua lumină, era ora — când florile pline de rouă se deschid și răspândesc plăcutul lor miros spre ceri. Între flori și paserile se afla tinerul nostru admirînd frumseța naturii, când étă că apare pe orizont falnicul sôre. Tinerul cade în genuchi pe ierbă și salută sôrele: Oh sôre cât ești de frumos! Și cât de frumos te-a făcut Creatorul, carele acum te trimite în lume! Oh sôre, veđi tu pe Creatorul tuturor? De cum-va îl veđi, pune pe fruntea lui eternă o sărutare în locul meu.

Și tace, își sărută mâna, și trimite sôrelui sărutările, ca să le ducă la Dumnezeu, pe care el din totă inima simțese că-l iubese.

Filosoful ascuns între arbori, a înțeles toate aceste, și alergînd spre prunc ca să-l îmbrățoseze, tresare, e mișcat adînc, îi tremură toate membrele:

— Și cine ți-a spus — exclamă filosoful — cine ți-a spus că este în ceri Creatorul?

— Cine mi-a spus? răspuse pruncul — acest sôre, pe care de bună samă nu DTa l'ai aruncat acolo sus. Cine mi-a spus? Aceste ierburî, pe cari nu poți să fi DTa sub pămînt ca să le faci să răsără eu degetele DTale. Și în urmă îmi spune însă-și inima mea, pe care nici eu, nici DTa nu o putem face să palpiteză în lăuntrul nostru.

Filosoful auzînd acésta vorbire ne mai așteptată și simplaminte sublimă, lu-cepă a plînge, își dădu pămîl, și strigă îndreptându-se spre Franța: Ah necredincioșilor, voi sînteți în rătăcire! (Alimonda: Problemele veacului XIX. conf. IV.)

Așa dară inima omenescă e dela fire împinsă să admită esistența lui Dumnezeu.

CAP VI.

Absurditățile și grozăviile ce se derivă din ateism.

Dacă voim să considerăm absurditățile ce se derivă din negarea existenței lui Dumnezeu, e cu neputință a afla o minte, care să mai rămână în indoială cu privire la o existență atât de necesară.

Înainte de toate ar trebui să admitem că ordul minunat, ce de atâtea veacuri îl admirăm în întregă lumea, a venit la existență de sine, fără de a fi lipsă de un ordinator. Cine cunoșce cât de puțin mecanismul naturii corporale și efectele întâmplării orbe, pôte pretui în de ajuns monstruoasă absurditate, ce ar trebui să se admită.

În zilele noastre ca să fi ateist, trebuie mai întâi să-ți fi pierlut mintea. Cu ateistii ar trebui făcut ca și cu Democrit, carele fiind-că nega existența lui Dumnezeu — a fost dat pe mâna lui Hippocrate ca să-l cureze cu rădăcină de spânz — socotit fiind de un nebun periculos.

Un ateist după ce s'a încercat a lăți învățăturile sale nemernice într'un cerc de dômne — dar fără nici un rezultat — cređu că-și va răsbuna pentru indiferența lor zicînd: Iertați, Dômnelor, greșala mea; îmi inchipuiam că într'o societate, în care ingeniu nu cedeză eleganței, n'ași fi avut singur onôrea de a nu crede în Dumnezeu. — Nu ești singur, Domnule, reluă dômna casei: caii mei, cănele meu, pisica mea încă au onôrea acésta, dar aceste bune dobitoce fac atât de bine, că barem nu să fălesc cu aceea.

Pentru de a fi ateistii ar trebui să negăm un adevăr mare și rațional, și să admitem absurditățile cele mai ridicole și stricăcioșe. Ateistii zic, că ei sînt liberi în cugetarea lor, și că la acésta concluziune (că adecă nu există Dumnezeu) au ajuns prin însă-și progresarea cea minunată a sciințelor. Dar acestora le răspunde însu-și Voltaire, falimosul corifeu al necredinței franceze — zicînd că: „probe, argumente, dovedî în contra existenței unei Inteligențe supreme — nici când n'au fost aduse — nici barem una“ (Note s. Cab.) Într'alt loc afirmă că el: „a considerat tot de una ateismul de cea mai mare rătăcire a rațiunii“ (Lettre a Mad. de Saint Julien. 1766).

Și într'adevăr, ce ar fi de om fără de credința în Dumnezeu? ce ar fi de societatea omenescă?

Credința în Dumnezeu este aceea, care sancționează legile omenesci, care strînge legăturile societății civile, care face lucru sfînt proprietatea, onôrea, viața omului, care-l ține între marginile datorinței. Ideea lui Dumnezeu, a unui Judecător suprem, a unui Răsbunător aspru, înfrînă pe libertini, înfrînă patimele lor. Omenii fără de credința în Dumnezeu — s'ar ucide unul pe altul, cei slabi ar fi apăsați de cei tari — cum a demonstrat și filosoful Spinoza (Tract. Teol. Polit. c. XVI.) — din a cărui scrisori ateistii și panteistii cei mai noi pretind a-și scôte înțelepciunea lor. Însu-și Voltaire a scris în acésta privință: „N'ași voi pentru totă lumea să am de a face cu un principe, care negă pe Dumnezeu; pentru că de și-ar afla folos în aceea, ca să mă sdrobescă într'un mortuar — piună — a bună samă o ar face acésta. Și de ași fi eu principe, nici de cât n'ași suferi în jurul meu curtenii de aceia, cari negă pe Dumnezeu; pentru că de li-ar folosi ceva ca să mă invenineze, atunci în toate zilele din preingrijire ar trebui să iau contravenin.“ (Diction. philos. art. Atheisme).

Cu un cuvînt societatea fără de Dumnezeu, și prin urmare fără datorințe, fără legi, fără de stăpînul, fără de consciință, ar fi o speluncă de tâlhari, de asasinii, o pădure de animale sălbatice. Ceea ce s'a întimplat în Franța, e o dovadă splendidă — deși destul de sângeră — despre ceea ce am afirmat. Mult s'a stărnit la aceea națiune nefericită pentru ca să se lătescă ateismul, pentru ca să-l ridice la cult public, dar experiența a dovedit cu caractere de sânge, că ideea existenței lui Dumnezeu e neapărat de lipsă pentru de a împedea nimicirea deplină a societății civile. Voltaire cu frații săi de cruce — pe cari îi numia: frați în Belsebub — au lătit în toate formele o nespusă mulțime de opere mari și mici, pline de veninul ateismului. În scurtă vreme Franța se umplu de impiile învățăturii ale acestora, și Convențiunea a decretat publice, că nu este mai mult Dumnezeu. A fost osîndită și oprită sub pedepsa de mörte, profesarea și esercițiul Religiei creștine. Dar ah! peste puțină vreme și-a luat pe samă Franța de greșala făcută. Grozăviile cele ne mai auzite, delicturile cele mai sălbatice, fără-de-legi de tot felul urmară nna după alta cu răpedime extraordinară. În scurtă vreme Franța a fost scaldată în sânge! Ne mai cređu în existența lui Dumnezeu, au încetat de a se teme de Dînsul, și din lipsa fricii salutare de Dumnezeu, n'au mai avut nici ideile despre virtute și despre păcat, așa în cât Robespierre n'a permis mai de parte nesocotita — cum zicea el de a mai predica ateismul, căci altmîntrelea poporul s'ar sălbătăci tot mai tare, și s'ar deda la toate fără-de-legile. Pentru de a scăpa societatea franceză de primejdia nimicirii, de care era amenințată, au trebuit să proclameze prin un nou decret existența unei Ființe supreme.

Ceea ce s'a întimplat în Franța, s'a întimplat — deși în proporțiuni mai mici — și la alte națiuni, cari se depărtară de la ideea existenței lui Dumnezeu.

Așa în frumoșă și romantica Italie, pe zi ce scade credința în Ființa supremă — și prin urmare în adevărurile descoperite

de Dinsul, se observă un progresiv, și înspăimintător spectacol de delict și fără-de-legi de tot soiul. Așa dară cu tot dreptul se pot numi ateștii nise nebuni dintre cei mai periculoși.

Mintea noastră sănătoasă înspăimintată de gróznicele urmări ale ateismului, e silită să admită existența unei Ființe supreme. Așa dară întregă lumea, tot aceea ce există, mintea, inima și afectele noastre ne dovedesc lămurit că există un Dumnezeu. Creatorul tuturor lucrurilor, Ordinatorul, Regulatorul și Susținătorul suprem, Legislatorul popórelor, Răsbunătorul și Răsplătitorul faptelor omenești, centrul dorințelor noastre, centrul afectelor sufletelor noastre.

CAP VII.

Ateștii.

Sfârșind cu aducerea probelor sau dovedilor despre existența lui Dumnezeu, se nasce de sine întrebarea, că adecă în fața atător dovedii, strălucite, pot să existe ateștii? Într'adevăr s'ar pără a fi cu neputință o orbie atât de mare — de cum-va nu ne-ar convinge esperiința, că sint și de acei ómeni, cari se sfortéză a nega pe Dumnezeu, cari se încercă a se convinge, că Dumnezeu e un cuvânt fără de realitate corespundătoare.

Este sigur, că nu póte exista un ateist din convingere, cu mult mai puțin o societate ateistă. Robert Owen mort în anul 1858 — neaflând în cele două globuri vre-o națiune fără Dumnezeu, a socotit să formeze el una. În an. 1823 a strins în Statele Unite o mulțime de indiviđi, dintre cei mai blăstemați și plini de fără-de-legi, void să formeze din acestia o colonie. Li-a dat un teritor vast în Indiana și a desemnat planul unei cetăți, care s'a numit: New-Harmony. Acolo un singur delict era oprit, acela de a vorbi despre Dumnezeu și de a pronunța și numai numele lui. Robert Owen s'a îngrijit în tóte mijlocele și în tot chipul, ca noua cetate să înflorască, să prospereze pe tóte terețele. Cu tóte aceste n'a subsistat nici zece ani, cetatea a fost cu totulă tot nimic, așa în cât apoi nici nu s'a mai audit vorbindu-se despre ea (Schoupe: Istruzione religiosa per esempi).

Mulți nu pot absolut să nege existența lui Dumnezeu, ci doresc ca Dumnezeu să nu existe — pentru că almintrelea ar trebui să pedepsescă fără-de-legile lor. De aceea în momente năvălitoare de frenesie și de deliriu, cu inima coruptă zic: „Dumnezeu nu există!“ — înzădar cercând să se convingă.

De regulă inima coruptă — iar nu mintea — conduce pe om la ateism. „Cine negă, cine se lapedă de Dumnezeu — zice s. Augustin — se lapedă numai pentru că îi vine mai comod așa.“

Că dacă apoi ar zice cine-va că sint și ómeni necorupți, cari pot nega existența lui Dumnezeu — atunci trebuie să conchidem că atari casuri se întâmplă singur din nebunia unor bieți nefericiți. „Ateștii — striga Cuvier în Academia din Paris — sau sint nebuni, sau cei mai scelerati blăstemați.“ Iar Isac Newton scrisse în Principiile sale filosofice, că: „omul, care nu admite pe Dumnezeu — e un nebu vednic de a fi închis într'un institut de

sănătate.“ Marchisul d'Argens — după ce și-a petrecut partea cea mai mare din viața sa în fără-de-legi de tot felul — reintorcându-se la credință cu câți-va ani înainte de mórte, ast fel scrisse despre atești în o epistolă a sa intitulată: Critica veacului: „Legile civile au osindit a une ori pe atești la mórte, mie înse mi-s'ar fi părut mai potrivită o lege, prin care acel inși să se fi închis într'un institut cu nebunii“ . . . .

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, sub direcția unui comitet. Anul II. Nr. 33. cu următorul sumar: N. Iorga. Vacanțe: aici și „dincolo“. — M. Paleologu. Pribeagul (sonet). — Ovid Densușanu. Străinii și limba noastră. — St. O. Iosif. Apus (fragment). — Ion Scurtu. Eminescu în Banat. — O. Corodeanu. Rugămintele (poesie). — Al. T. Dumitrescu. Anton Pan (ipoteze filologice asupra numelui său). — * * *. Doină din Hațeg. — Maria Cuntan. Ómenii . . . — Red. Notițe literare. Răspunsuri. Numărul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an.

Biblioteca „Unirei“: Câte-va momente din începuturile bisericești române de C. Anner. Blaș 1902. prețul 20 bani. O recomandăm cu tótă căldura tuturor celor ce vor să aivă cunoștințe despre trecutul bisericești noastre.

Biblioteca „Unirei“: Nume de familie la românii din Ungaria, de Alesiu Vieșu, prof. Blaș 1902. pag. 29. prețul 12 fil. Studiul acesta interesant s'a reproduc din colónele foilor noastre, unde a fost publicat mai întâiu. În el se face o clasificare a numelor românești de familie, căutându-se originea lor. Se vinde în favorul fondului pentru „Masa studenților“.

Posta „Unirii“.

I. S. Din cauza imbulzirei de material articolul s'a prea întârziat, și așa a pierdut mult din valóre.

I. P. Vom vedé în numărul viitor.
D. F. Nu s'a putut: una ați tipărit-o deja, iar cealaltă nu face.

Editor și redactor răspundător:
Aurel C. Domsa.

419 v. număr
1903.

(35) 1-1

Arverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1903. évi v. 5826 számú végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt „Patria“ takarékpénztár javára Bács Nikulae és társa ellen 200 kor. — fill. s jár. erejéig 1903. évi Augustus hó 6-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 1052 kor. — fillerre becsült következő ingóságok, u. m.: Urián Pautilienél: ókrók, szekér, sertések; Bács Nikulaenál: ló, sertés; Prekup Nikulaenál: ókrók, szekér és sertés nyilvános árverésen eladatkak.

Mely árverésnek a hosszuaszoí kir. járásbíróság 1903. évi V. 194/2 számú végzése folytán 200 kor. — fill. tókekövetelés, ennek 1902. évi Junius hó 25-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 62 kor. 13 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig Oláh-Karácsonyfalván végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközzésére 1903. évi Szept. hó 19. napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzűzetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1903. évi Augustus hó 25-ik napján.

Kónya János.
kir. jbirósági végrehajtó.

(29) 5-20

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER,

liferanți de curte ces. și reg. pentru materie de mótasă și ornamente sacre.

Viena I. Kohlmarkt 2.
„la porumbul alb“.

Recomandă

ornatele sacre, pregătite strict după ritul grec, ca de es. falóne, diaconale, sticharii, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandii, plascanice, baldachine, prapori etc. cum și tóte utensiile și vasele sacre de metal, ca dia. ciboriu, cruce, chivot, artoclasie, tócheriu și dicheriu. Banițe, candelabre etc. tóte pregătite solid și cu prețul cel mai ieftin de fabrică.

Catalóge ilustrate se trimitt la cerere gratis și franco.

Nr. 4857—1903.

(33) 3—3

Concurs la stipendie.

Până la 15/2 Septembrie 1903 incl. se publică concurs la armătorele stipendie din fundațiunile archidieceșane:

I. Din fundațiunea „Alesandru Sterca Șuluț“.

1. *Două* stipendie de câte 800 cor. folosite de Victor Nemes, rigorosant în drepturi la universitatea din Budapeșta; care și-a terminat studiile, și de Vasiliu Ciura, Iurist absolut de anul IV, în Budapeșta, carele a abzis a mai folosi stipendiul de 800 cor.

La aceste stipendii pot concurge tineri, cari studiază drepturile ori medicina la universitatea din Budapeșta ori în străinătate.

2. *Trei* stipendie de câte 400 cor. folosite de rigorosanții în drepturi: Simeon Chețan, carele și-a terminat studiile, Marcel Laslo și Iuliu Chirilă, destinate pentru Iuriștii la universitatea din Cluș.

3. *Trei* stipendie de câte 200 cor. folosite de gimnasiștii absoluți: Adrian Oțoiu, Vasiliu Fulicea, Clemente Petrașcu, destinate pentru gimnasiștii din clasele superioare.

4. *Un* stipendiul de 120 cor. folosit de Liviu Crețiu, student cl. I. gimnasială în Sibiu, care nu și-a legitimat progresul, destinat pentru gimnasiștii în clasele inferioare.

Studentii înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține unul din stipendiile înșirate, au să întrușcă următoarele condițiuni și să dovedescă:

a) Că sînt Români gr. cat. născuți în Transilvania;

b) Că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminentie;

c) Dintre concurenții vor avea preferință, cari vor pute dovedi, că sînt consăngenii cu piul fondator, spre care scop trebuie să producă atestat compus de respectivul oficiu parochial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă.

Concurenții, la suplica scrisă și subscrisă cu mâna lor proprie în limba română, au să alature testimoniul școlastic în copia autentică, carte de botez, atestat de naștere, atestat medical; au să numescă expres institutul, la care și unde vor studia în anul 1903/4 să determine apriat suma și soiul stipendiului, după care suplică, că alt cum suplica nu va fi luată în considerațiune, pe cum nu vor fi luate în considerațiune nici suplicile intrate după terminul mai sus statorit.

II. Din fundațiunea „Ioan Dăniel (Dănuț)“.

Un stipendiul de 600 cor. folosit de gimnasiștii Patriciu Nistor, care nu și-a legitimat progresul. Acest stipendiul numai în acel cas îl pot cănați alți studenți, dacă între concurenții nu se află consăngenii de al fondatorului. Cererile se fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

III. Din fundațiunea „Lazar Baldi“.

Două stipendie de câte 160 cor. folosite de Traian Șuteu, gimnasiștii absolut și de Vasiliu Cosma gimnasiștii de clasa a VI în Cluș, care nu și-a legitimat progresul în studii. Stipendiile acestea sînt destinate pentru gimnasiștii din comunele ținătoare de comitatul Clușului, și pentru consăngenii de al fondatorului, fie ei și din alte comitate. Concursurile sînt de a să instrui ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IV. Din fundațiunea „Ioan Fekete Negruț“.

Un stipendiul de 120 cor. folosit de Emil F. Negruț, gimnasiștii de cl. V în Năsăud, care nu și-a legitimat progresul în studii. Stipendiul acesta este destinat pentru studenții de la ori ce institut de învățămînt din țară ori străinătate; în linia primă pentru consăngenii de al fondatorului. Concursurile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

V. Din fundațiunea Ioan Vancea numită „cassa archidieceșană“.

Un stipendiul de 200 cor., rămas vacant de Sabina Pop, care a repausat, destinat pentru elevele ale școlilor de fete.

Patru stipendie de câte 120 cor. destinate pentru elevii preparandiali. Stipendiile acestea în sensul §-ului 8 din literile fundamentale se conferesc numai pe anul școlastic 1903/4. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VI. Din fundațiunea „Andrei Pop Liviu“.

Un stipendiul de 150 cor. de care a abzis Teodor Pop, rigorosant în medicină în Cluș.

Un stipendiul de 120 cor. folosit de Virginia Podobă, eleva de cl. III industrială din Cluș, carele și-a terminat studiul. Stipendiile acestea sînt destinate exclusiv pentru consăngenii de al fondatorului; cari studiază la gimnas. școle elementare de la orașe, la școle reale, universitate, politehnică, agronomie, montanistică, silvicultură; le pot avea și fete. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VII. Din fundațiunea „Alesandru Micu“.

Un stipendiul de 180 cor. urecat acum la 190 cor. care fu dat studentului Andrei Timbuș, gimnasiștii de clasa a VII, înse ca unul netrudat cu fondatorul, în sensul punctului 5 al dorinței erețiilor, i-s-a putut asema numai pe anul școl. 1902/3. Acest stipendiul este destinat pentru gimnasiștii, elevii la școla comercială și eleve la școla superioară de fete. Cererile se fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VIII. Din fundațiunea „Timoteu Cipariu“.

Un stipendiul de 200 cor. folosit de Gavrilă Hinteș, gimnasiștii absolut în Blaș, destinat pentru studenții la gimnasiul din Blaș. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IX. Din fundațiunea „Br. David Urs“.

Două stipendie de câte 200 cor. folosite de Ioan Horea Pop, student în VI cl. gimn. în Blaș și Isidor Dimboiu gimnasiștii de cl. V în Blaș, cari nu și-au legitimat progresul în studii. Concurenții au să dovedescă cu carte de botez, că sînt români gr. catolici născuți în vre una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Hunedora; cu atestat medical că sînt neplin rănătoși, cu atestat de frecvență, că sînt școlari în I-a clasă a gimnasiului gr. cat. din Blaș iar fetele că frecvență la școla de fetițe din Blaș, că au purtare morală bună și fac progres în studii, și că sînt sau pot fi susceptibili în seminarul junimei române gr. catolice, iară fetele în internatul de fetițe din Blaș.

X. Din fundațiunea „Elie Vlăsa“.

Un stipendiul de 340 cor. folosit de Eugeniu Roesler montanist în anul III la Schemnitz, carele nu și-a legitimat progresul. Stipendiul în linia primă este destinat pentru consăngenii de al fondatorului, cari vor studia la institutul de învățămînt din patrie; îl pot folosi și fetele. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XI. Fundațiunea „Alesandru Filip“.

Două stipendie de câte 200 cor. folosite de Georgiu Tufan, gimnasiștii cl. VII, și Alesandru Fugăta, gimnasiștii clasa a VI-a în Blaș, cari nu și-au legitimat progresul în studii. Stipendiile aceste sînt destinate pentru gimnasiștii, elevii al școlii comerciale, elevii al școlilor militare. Consăngenii sînt preferiți. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XII. Fundațiunea „Constantin Alutanu“.

Trei stipendii de câte 120 cor. folosite de Alesandru Bogya, Iurist an IV în Cluș, Octavian Cernea, Iurist an III Cluș, Emil Murășan, Iurist an I. Cluș, cari nu și-au legitimat progresul.

Două stipendii de câte 120 cor. cari în anul școlastic 1902/3 au fost de câte 80 cor. și le-au folosit gimnasiștii Isidor Pop cl. VIII, în Năsăud și Ioan Nemes gimn. cl. V, în Clușiu, cari nu și-au legitimat progresul. Stipendiile acestea sînt destinate pentru gimnasiștii, studenții la școlile reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie pre parandie etc. Consăngenii au preferință. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XIII. Fundațiunea „Ioan Chirilă“.

Un stipendiul de 300 cor. folosit de Anreliu Paul Bănuț, Iurist de an IV în Budapeșta, carele nu și-a legitimat progresul. Stipendiul este pentru consăngenii, cari frecvență ori ce școla. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XIV. Fundațiunea „Parteni Moldovan“.

Două stipendii de câte 80 cor. pentru studenții de la ori ce școla, consăngenii al fondatorului. Cererile să se instruiască, ca cele pentru stipendiile din fundațiunea Șuluțană.

XV. Fundațiunea „Simeon Romanțai“.

Un stipendiul de 630 cor. folosit de Ioan Mărginean, Iurist de an I, în Budapeșta, carele nu și-a legitimat progresul în studii. Stipendiul este destinat pentru studenții la universitate, la politehnică, la academia de pictură în Budapeșta și Viena pe cum și la academia montanistică din Selmeez.

Două stipendii de câte 126 cor. folosite de Aurel Gerasim, Iurist de an IV, în Cluș, carele nu și-a legitimat progresul în studii și de Iuliu Monastirean, carele a absolvat școla comercială în Cluș. Stipendiile aceste sînt destinate pentru gimnasiștii și studenții la școla comercială.

Un stipendiul de 120 cor. pentru gimnasiștii, folosit de Victor Clungan, gimnasiștii absolut în Cluș. Consăngenii fondatorului sînt preferiți „caeteris paribus“. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XVI. Fundațiunea „Ioan Bob“.

Un stipendiul de 120 cor. folosit de Vasiliu Botha, gimnasiștii abs. în Gherla. Cererile să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XVII. Fundațiunea „Petru Mator“.

Un stipendiul de 120 cor. folosit de Filon Pop, gimnasiștii abs. în M.-Oșorhei. Cererile să se instruiască, ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș, din ședința Consistorială ținută în 15 August n. 1903.

Victor Mihályi,
Archiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș.

Telegramă !!!

Noū etablissement asortat cu tot felul de vestimente pentru domni și dómne.

Esecutarea cea mai modernă și cea mai elegantă.

E în interesul unuia fiecărui să se convingă, că prețurile mele sînt cele mai moderate, că am marfă solidă și un serviciu prompt.

De binevoitorul interes rugându-mă semnez:

B. Ascher.

Mare deposit de vestimente pentru domni, dómne, — deposit de cămeși, pălării și cufere.

Medieș—Medgyes.

(34) 2—3

Banca de asigurare „TRANSILVANIA“

— întemeiată la anul 1868 —

În Sibii, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune, edificiilor de ori ce fel, mărfuri, mobile, vite și produse economice etc.

— asupra vieții omului —

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, rente, pe viață etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent.

Fonduri de rezervă și de garanție specială, cu finea anului 1900: **1,303.572 cor. 15 bani.**

Valori asigurate contra incendiului: **72,420.299 corone.** Capitale asigurate asupra vieții: **9,248.543 corone.**

Pentru despăgubiri de incendii 3,003 550 c. pentru capitale asigurate pe viață 2,738.793 c.

Oferte și ori ce informațiuni se pot primi de la:

Direcțiune în Sibii, str. Cisnădiei nr. 5, et. I., curtea I., precum și de la subagenții din toate comunele mai mari.

Agenturi principale:

în Arad, Brașov, Cașovia, Cluș, Timișora și Făgăraș.

(5) 27—52

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1903.

Budapesta—Predeal										Copșa-mică—Sibii—Avrig—Făgăraș										
Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren mișt.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.			
10		8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50	1.50	6.20	2.21	4.43	11.14	7.10	pl.	Copșa mică	sos.	6.10	9.32	3.09	12.35
9	6.50	5.45	9.15		Budapesta		7.10	9.35	6.40	3.50	6.36	12.42	8.50		Ocna		4.52	8.15	1.94	11.01
11.56		9.02	11.12		Szolnok		3.37	5.32	3.46	4.12	7.04	1.04	9.15	sos.	Sibii	pl.	4.25	7.41	1.05	10.30
2.14		11.33	12.47		P. Ladány		12.54	3.56	1.12	tr. m.		2.1					7.33			8.57
8.49		1.48	2.11	sos.	Oradea-mare	pl.	11.04	2.38	11.36	5.23		2.54					6.45			8.04
4.10		2.06	2.18	pl.	Mező-Telegd	sos.	10.44	2.32	11.15	6.15		3.59					6.01			7.15
4.50		3.04	2.51		Rév		10.07	2.03	10.43	8.34		6.35					3.32			4.25
5.33		3.50	3.26		Bratca		9.92	1.37	10.13											
5.56		4.14			Ciucia		9.11		9.55											
6.42		5.02	4.16		B. Huedin		8.37	12.55	9.24	4.1	9.06	4.25								
7.23		5.49	4.52		Ghârbău		7.58	12.23	8.48	5.01	10.29	5.39								
8.11		6.42			Cluș	pl.	6.59	7.50	7.50											
8.32		7.12	5.55	sos.	Apahida	sos.	6.17	11.10	7.13	6.57	12.48	7.19								
8.54		8.30	6.11	pl.	Ghiriș		5.41	10.50	6.45	7.55	1.55									
9.11		8.59	6.27		Cucerdea	pl.	5.22	9.29	5.12	8.47	3.02	Numar								
10.17		10.29	7.26		Uiora		3.54	9.29	5.12	9.24	8.52	Marța								
10.47		11.16	7.50	sos.	Vințul de sus		3.11	9.1	4.43	10.14	4.55	comun								
10.56		11.31	7.52	pl.	Aiud		3.02	8.55	4.33											
11.08		11.40			Teiuș	pl.	2.56		4.27											
11.12		11.50			Brăcujeni		2.49		4.20											
11.34		12.20	8.16		Blaș-Küküllöszög		2.27	8.29	3.59	3.16	8.10	9.10	1.25							
11.52		12.46	8.32	sos.	Micăsasa		2.05	3.33	3.98	3.57	8.51	9.51	2.17							
12.24		1.48	8.37	pl.	Copșa-mică	pl.	1.47	3.18	3.02	5.34	10.30	11.27	4.17							
12.53		2.20			Mediaș	sos.	1.11		2.36	5.45	10.42		4.42							
1.02		2.29	9.04		Elisabetopol		12.53	2.51	7.34	7.14	12.16		6.11							
1.45		3.11	9.31		Sighișora	pl.	12.06		7.08											
2.01		5.27	9.43	sos.	Hașfalău		11.45	2.16	6.56											
2.15		3.32	9.47	pl.	Homorod		11.09	2.14	6.50											
2.33		4.08	10.01		Ágostonfalva		10.53		6.37											
3.04		4.45	10.25		Apăta		10.24		6.16											
3.40		5.27	10.53	sos.	Feldióra		9.48	1.14	5.49											
3.47		5.43	11.1	pl.	Brașov	pl.	9.02	1.07	5.42											
4.08		6.08	11.14		Timiș	sos.	8.43	12.53	5.28											
5.28		7.52	12.26		Predeal		7.80		4.23											
6.03		8.32	12.53		București	pl.	6.49		3.50											
6.34		9.09	1.16				6.27		3.35											
7.10		9.40	1.35				5.56		3.15											
7.50	5.07	10.25	2.09	sos.			5.20		2.45											
8.05			2.19	pl.					2.18											
4.40			3.01	sos.					1.42											
5.10			3.31						1.17											
11.55			9.10						9.15											

Notă: Órele însemnate în stânga stațiilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii încadrați cu linii mai negre însemnăză órele de noapte.

A apărut:

Dr. Augustin Bunea:

Discursuri, Autonomia bisericăscă, Diverse.

Prețul: 5 coróne. — Pentru România: 6 lei.

Se pòte comanda de la Tipografia Seminariului Archidiececan și de la Autor in Blaș—Balázsfalva.

Intreprindere de transportarea și înmăgăzinarea mobilelor.

ZORN MÓR

BUDAPESTA,

VII. ker., Erzsébet - körút 21. szám.

Primirea transporturilor de mobile în caré de transport patent ces. reg. lucrate după model francez, parchetate complet și închise, pentru toate localitățile din țară și străinătate.

TELEFON. Adresa telegrafică: ZORN MÓR, BUDAPEST. TELEFON.

Transporturi de mobile pe tren și pe corăbi, fără întrerupere, cu cruțarea speselor de pachetat.

Inmagazinarea mobilelor

în magazine cu totul uscate și acomodate, pe lângă responsabilitate.

Representanți în toate orașele mai mari din țară și străinătate.

(9) 28—52

Timbalele mele aũ fost decorate la espoziția milenară.

Timbale de salon

cu pedal, castanii, negre, cu o rezonanță foarte tare și plăcută, de o construcție bună, cu garanță de trei ani. Prețul de prăvălie 150 floreni, ér la mine se pot căpeta cu 75 floreni. Daũ instrucție deplină pentru 8 fl. la lună.

Prescurant trimit gratuit.

JEGESI GÉZA

măiestru de țimbale diplomat și inventatorul țimbalei „Coróna de fier”.

BUDAPEST, VII., Nefelejts-utca 43. szám.

(10) 28—52

Bani mijlocesc mai ieftin, mai discret, și mai iute:

Ofițerilor, ofcianților privați și de stat, industriașilor, negustorilor și persoanelor apte de credit.

Pe lângă replătire avantajoasă

Pe căsi, pământuri, realități, mijlocesc în locul prim al doilea și chiar și al treilea împrumuturi de amortisațiune cu 4 1/2 și 5 %.

Conversiunile cele mai complicate le mijlocesc iute, pe lângă remunerare ulterioară.

Câștig informațiunii industriale și comerciale de natura cea mai discretă din toate părțile țării, și în sfârșit,

cauzele de tranșare ale comercianților necapabili de a plăti le descurc cu pricepere și mare grijă.

Pentru răspuns e de a se aceluie marcă.

SZENES A.

Cancelarie de informații și tranșări comerciale.

BUDAPEST, VII. Erzsébet körút 22, 112.

(7) 28-52

Numărul patentei 16.794.

(8) 28-52

Carol Beck

pregător de ventilatoare patentate pentru ferestă.

BUDAPEST, VIII, József-utoza 14.

În atenția directorilor de școală!

6000 de bucăți sunt deja în folosință!

Pentru luarea măsurii, mă rog să vă adresați mie.

Nu sci nime ce-î sănătatea!!

și care ne-o putem păstra numai pe lângă ventilație potrivită.

Ventilatorul aflat și patentat de cătră Carol Beck este fabricațiune magiară, care întrece toate ventilatoarele din străinătate, atât în ce privește scopul, cât și bunătatea. Din punct de vedere sanitar, curentul e eschis prin apertura de 45 %. Se pot aplica la toate ferestile. Am foarte multe scrisori de recunoștință, cari dovedesc, că publicul e deplin mulțumit.

Prețurile ventilatoarelor:

Cel mai mare și mai greu, cu decorațiune.	C. 25—
Pentru ferestă comune, școli, institute și locuințe private	" 13—
Pentru ferestă mai ușore și mai simple	" 9—
Ferestă de Closett	" 7-60

Preliminar de spese gratuit:

Ventilatoarele mele se folosesc în următoarele locuri mai renumite. Casina Națională magiară, Ministeriul de comerț, Gimnasiul reformat, Ludoviceul, Școlele elementare de stat din Kispest și în mai multe spitale și școli din capitală și provincă, dovedindu-se de foarte bune.

Comandele atât în loc, cât și în provincă se efectuesc foarte prompt și foarte repede.